

ความหมายของลักษณะทางเพศของมนุษย์ ผ่านภาพวาดลายเส้นชุด “รูปเปลือย 2016” The meaning of human sexuality in a drawing series “Nude 2016”

สุริยะ ฉายะเจริญ*

บทคัดย่อ

ภาพวาดลายเส้นชุด “รูปเปลือย 2016” สื่อความหมายถึงเพศสถานะตามลักษณะของร่างกายของมนุษย์ ซึ่งใช้รหัสของกายวิภาคของมนุษย์มาเป็นกฎเกณฑ์ในการสร้างเป็นภาพสัญลักษณ์ด้วยลายเส้น โดยภาพที่ปรากฏมีสถานะเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงร่างกายมนุษย์และเป็นภาพสัญลักษณ์ที่สื่อลักษณะเฉพาะของเพศสถานะตามลักษณะของร่างกาย ภาพวาดลายเส้นเปลือยอยู่ในลักษณะของมนุษย์ในท่าอนอนที่หลากหลายในพื้นที่ส่วนบุคคล เพื่อสื่อถึงวิถีชีวิตในพื้นที่ส่วนตัวของมนุษย์ทั้งเพศชายและเพศหญิงในสังคมเมืองร่วมสมัย

คำสำคัญ: ความหมาย เพศ ภาพวาดลายเส้น

Abstract

Drawing series “Nude 2016” meaningful gender-based nature of the human body. Human anatomy is the use of rules to create a sign with stripes. The image has become an icon representing the human body and is a symbol that conveys the unique nature of gender-based nature of the body. Drawing the nude in the nature of the human person in a variety of personal space. To reflect the way of life in the area of human males and females in contemporary urban society.

Keywords: meaning, sexuality, drawing

บทนำ

ภาพวาดลายเส้นชุด “รูปเปลือย 2016” (Nude 2016) เป็นผลงานสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นในปี พ.ศ.2559 โดยสุริยะ ฉายะเจริญ อาจารย์ประจำภาควิชาสื่อดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม (ผู้เขียน) ด้วยแนวคิดของการสร้างภาพแทนความหมายของลักษณะทางกายภาพของความเป็นเพศ

ผ่านรูปสัญลักษณ์ (image) ของรูปร่าง (shape) มนุษย์ ซึ่งรูปร่างของมนุษย์ในแบบที่เปลือยเปล่า (nude) นั้น นอกจากจะมีมิติของภาพที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นทางเพศแล้ว ด้านหนึ่งยังมีมิติของประสบการณ์สุนทรียะที่เกิดจากรูปร่างอันบริสุทธิ์ที่ปราศจากอารมณ์อันเป็นเครื่องบ่งบอกความหมายและความเป็นปัจเจกบุคคล รูปร่างเปลือยเปล่าอันบริสุทธิ์เกิดจากเส้นสมมุติหรือ

* อาจารย์ประจำภาควิชาสื่อดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

เส้นรอบนอกของร่างกาย (outline) มนุษย์ที่แตกต่าง
กันระหว่างเพศชายและเพศหญิง

แม้ภาพเปลือยมักจะถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นความรู้สึกทางเพศของมนุษย์ที่อาจจะเชื่อมโยงประเด็นในเรื่องของความพึงพอใจในเพศสัมพันธ์และรวมไปถึงของการสืบเผ่าพันธุ์ตามสัญชาตญาณของสัตว์โลกก็ตาม หากแต่ในความแตกต่างของรูปร่างของร่างกายมนุษย์ทั้งเพศชายและหญิงกลับมีความงามที่แตกต่างกันไปตามรูปลักษณ์ของเส้นรอบนอกที่ปรากฏ การวาดภาพลายเส้นในชุดนี้จึงไม่เพียงแต่เน้นไปที่ความงามของเส้นที่ถูกลากให้เกิดเป็นรูปเสมือน (icon) ที่สื่อถึงความเป็นเพศนั้นๆ มากกว่าจะเป็นการใช้รูปเป็นสื่อในการกระตุ้นเร้าความรู้สึกทางเพศอันนำไปสู่ความต้องการเกิดประสบการณ์เพศสัมพันธ์ หรือจะกล่าวได้ว่า “ศิลปะจะต้องไม่มุ่งเน้นที่ความต้องการทางเพศ แม่ว่านั่นจะเป็นความต้องการทางธรรมชาติก็ตาม ศิลปะจึงนำพามนุษย์ไปสู่สถานะที่สุขขั้ว สถานะที่มนุษย์ก้าวข้ามพ้นความเป็นมนุษย์” (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2557) เพราะฉะนั้นการวาดรูปร่างที่เปลือยของมนุษย์จะมีความเป็นศิลปะได้ก็ตราบที่ไม่มียุทธศาสตร์ความต้องการทางเพศมาเกี่ยวข้อง ภาพเปลือยจึงเป็นการก้าวข้ามสัญชาตญาณในเรื่องของการสืบพันธุ์เพื่อนำไปสู่สร้างภาพแทน (representation) ที่กลายเป็นภาพเพื่อสื่อความหมายบางอย่างตามวัตถุประสงค์ของผู้สร้างสรรค์

ระบบความหมายของภาพลายเส้นในชุดนี้จึงเกิดขึ้นจากการผสมผสานกันของเส้นที่ก่อร่างจนกลายเป็นภาพสัญลักษณ์ (sign) ที่สื่อไปถึงความเป็นไปของเพศสถานะ (Gender) ตามลักษณะทางกายวิภาค (anatomy) ของแบบ ทั้งนี้เนื่องมาจากชุดรหัส (code) ของเส้นที่ประกอบขึ้นเป็นรูปร่างนั้นสร้างภาพแทนความที่เป็นภาพเสมือนที่ลือไปกับรูปลักษณ์ของร่างกายที่แบ่งประเภทของแบบด้วยลักษณะทางเพศ สัญลักษณ์ของรูปร่าง ท่าทาง และเครื่องเพศ จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การสื่อความหมายของภาพวาดลายเส้นแต่ละชิ้นสามารถสื่อได้ถึงลักษณะของร่างกายมนุษย์ที่อยู่ในสถานะทางเพศผ่านรหัสของ

ร่างกายแบบใด ฉะนั้นความหมายของภาพลายเส้นที่อยู่ภายใต้ร่มเงาพื้นที่ของ “ทัศนาวัฒนธรรม” (visual culture) “เพศได้กลายเป็นเรื่องของสุนทรีเยหรือความงาม (anesthetization of sex) ในขณะเดียวกัน ก็เป็นกลไกสำคัญในฐานะของกระบวนการสร้างความเป็นตัวตนไปด้วยในตัว” (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2556) ผลงานในชุดนี้จึงต้องการสื่อความหมายในเรื่องของร่างกายมนุษย์ที่มีสถานะทางเพศที่แตกต่างกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิงผ่านอริยาบถที่คล้ายกันในแนวนอน

วัตถุประสงค์

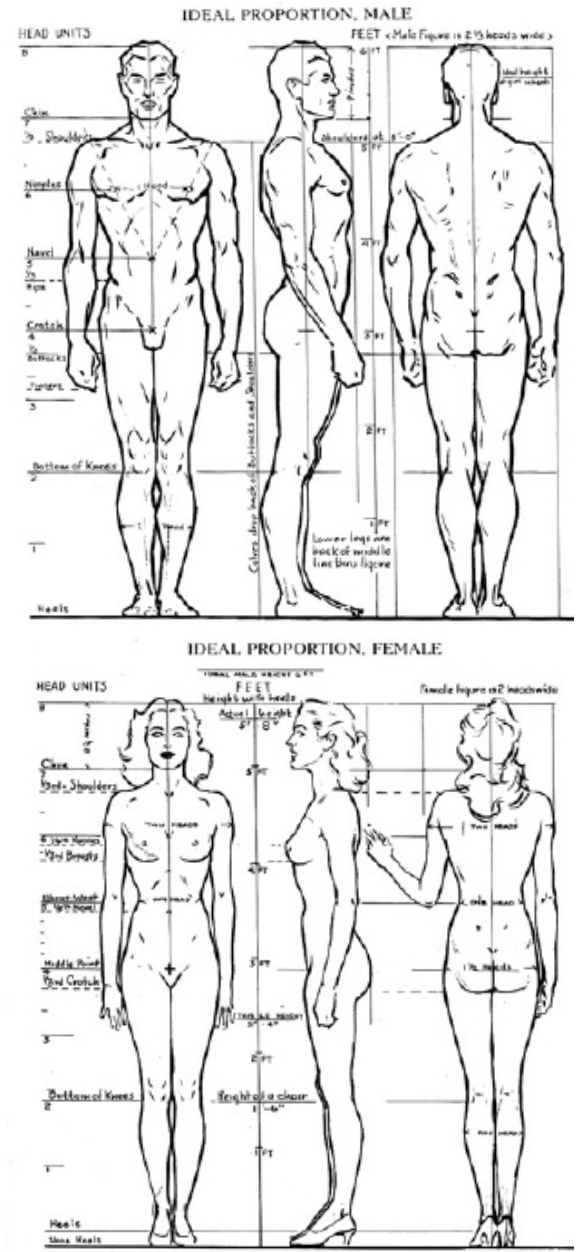
1. เพื่อเรียบเรียงกระบวนการสร้างสรรค์ภาพวาดลายเส้นชุด “รูปเปลือย 2016”
2. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของภาพลายเส้นภาพวาดลายเส้นชุด “รูปเปลือย 2016”
3. เพื่อวิเคราะห์การสื่อความหมายลักษณะเพศของมนุษย์ผ่านภาพวาดลายเส้นชุด “รูปเปลือย 2016”

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ผลงานชุด “รูปเปลือย 2016” นี้ใช้แนวคิดของเทคนิคการวาดเส้นเพื่อบันทึกข้อเท็จจริง (ชูลูด นิมเสมอ, 2553) ซึ่งเป็นกระบวนการวาดลายเส้นที่มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การบันทึกข้อเท็จจริงทางกายภาพด้วยการวาด ซึ่งข้อเท็จจริงนั้นมีใช้ความเหมือนจริงแบบภาพถ่าย แต่เป็นการเข้าไปถึงแก่นของความจริงของวัตถุต่างๆ ด้วยวิธีวาดเส้น (Line Drawing หรือ Delineation Drawing) ซึ่งเน้นเฉพาะการใช้ลายเส้นในการแสดงออกเท่านั้น (สงวนศรี ตรีเทพประติมา, 2555:)

ในส่วนของแนวคิดร่างกายมนุษย์ ผลงานชุดนี้ใช้หลักกายวิภาคศาสตร์มนุษย์ (Human anatomy) มาประยุกต์ใช้ในผลงานชุด “รูปเปลือย 2016” ในส่วนของลักษณะรูปร่างและสัดส่วนทางกายภาพของร่างกายมนุษย์ที่แสดงออกในท่าทางต่างๆ (ภาพที่ 1) ซึ่งในผลงานชุดนี้ใช้ลักษณะของเส้นรอบนอกและ

สัดส่วนของร่างกายมาเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อสื่อถึงร่างกายของมนุษย์ของเพศชายและเพศหญิงได้

และเพศหญิง (Andrew Loomis, 2556: ระบบออนไลน์)

ขณะที่แนวคิดในการวิเคราะห์เพื่อถอดรหัสความหมายของภาพใช้สัญวิทยา (Semiology) หรือสัญศาสตร์ (Semiotic) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลงานซึ่งมีสถานะเป็นภาพสัญลักษณ์ (sign) เพื่อแสดงให้เห็นส่วนของตัวหมาย (signifier) แทน

ภาพที่ปรากฏ และสิ่งที่ถูกหมายถึง (signified) แทนในส่วน of ความคิด (concept) ตามแนวทางศึกษาในแบบของแฟร์ดีน็อง เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) และรวมไปถึงลักษณะการวิเคราะห์ตามประเภทของสัญลักษณ์ในแนวทางศึกษาของชาร์ลส์ แซนเดอร์ส เพียซ (Charles Sanders Peirce) อันประกอบไปด้วย สัญลักษณ์ (Symbol) ภาพเสมือน (Icon) และดัชนี (Index) (Anne D'Alleva, c2012:)

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพประเภทการวิจัยเชิงบรรยายหรือพรรณนา (Descriptive research) ประกอบการผลิตผลงานสร้างสรรค์ แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาทางสร้างสรรค์ให้ได้บทสรุปที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์และศาสตร์ทางด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการสร้างสรรค์

1. วางแผนและศึกษากายวิภาคศาสตร์และทักษะการวาดภาพลายเส้นมนุษย์ รวมไปถึงหาแนวทางในการนำมาประยุกต์ใช้ในงานสร้างสรรค์ชุดนี้
2. จากการศึกษาเบื้องต้นนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์โดยวาดภาพลายเส้นจากแบบจริงด้วยลักษณะของลายเส้นที่ได้ค้นคว้ามาประยุกต์ใช้ (คล้ายกับวิธีการวาดตามภาพที่ 2)
3. นำภาพผลงานที่สำเร็จมาศึกษาและวิเคราะห์ทั้งกระบวนการสร้างสรรค์ ลักษณะของภาพลายเส้น และการสื่อความหมายเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปผลการสร้างสรรค์
4. นำภาพผลงานไปเผยแพร่ในรูปแบบนิทรรศการศิลปะสู่สาธารณะ
5. นำมาบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชา 144-335 พื้นฐานการรู้ตน ประจำปีการศึกษา 2559

ภาพที่ 2 ภาพพิมพ์แกะไม้ของอัลแบร์ชท์ ดีอเรอร์ (Albrecht Dürer) ราวศตวรรษที่ 16 แสดงเนื้อหาในรูปแบบการวาดภาพลายเส้นของจิตรกรตามหลักทัศนียวิทยาทำนอนของผู้หญิงเปลือย (Draughtsman Making a Perspective Drawing of a Reclining Woman) (The Metropolitan Museum of Art, 2559: ระบุออนไลน์)

ผลการดำเนินการ

จากการศึกษาและปฏิบัติงานแล้วนำมาวิเคราะห์ผลงาน สามารถรายงานถึงผลการดำเนินงานได้ดังนี้

1. มีผลงานสร้างสรรค์ภาพวาดลายเส้นชุด “รูปเปลือย 2016” จำนวนทั้งสิ้น 20 ภาพ
2. ผลงานทั้งหมดสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการลากเส้นด้วยมือโดยใช้เทคนิคหมึกดำด้วยปากกาหัวฟู่กันบนกระดาษสีขาว โดยใช้เส้นในแบบวาดลายเส้นอย่างเดียว
3. ศึกษาและวิเคราะห์ภาพวาดลายเส้นชุด “รูปเปลือย 2016” และนำมาเขียนเป็นบทความประกอบผลงานสร้างสรรค์
4. นำผลงานสร้างสรรค์ชุด “รูปเปลือย 2016” จัดแสดงในนิทรรศการ “Thai Space Digital Art Design” การแสดงผลงานคณาจารย์และนักศึกษา ครั้งที่ 3 จัดโดยสาขาวิชาออกแบบดิจิทัลอาร์ต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ณ ห้องแสดงนิทรรศการ อาคารทวารวดีศรีราชภัฏ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ระหว่างวันที่ 27-30 กันยายน พ.ศ.2559

5. หลังจากนำไปแสดงนิทรรศการศิลปะฯ แล้วจึงนำภาพผลงานภาพวาดลายเส้นชุด “รูปเปลือย 2016” มาบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชา 144-335 พื้นฐานการตูน โดยทำเป็นภาพนำเสนอประกอบการสอนพร้อมอธิบายถึงที่มาและแนวคิดการสร้างสรรค์ ซึ่งผลปรากฏว่าร้อยละ 100 ของนักศึกษาที่ได้ทำการทดสอบสามารถบอกถึงลักษณะเพศของมนุษย์ผ่านภาพวาดลายเส้นได้โดยสามารถในการชี้แจงอธิบายถึงรหัสทางกายวิภาคที่นำไปสู่การสื่อความหมายลักษณะทางเพศของภาพวาดลายเส้นชุด “รูปเปลือย 2016” ได้

ผลงานสร้างสรรค์ภาพวาดลายเส้นชุด “รูปเปลือย 2016”

ภาพที่ 3

Suriya
2016

ภาพที่ 4

ภาพที่ 8

Suriya
2016

ภาพที่ 5

Suriya
2016

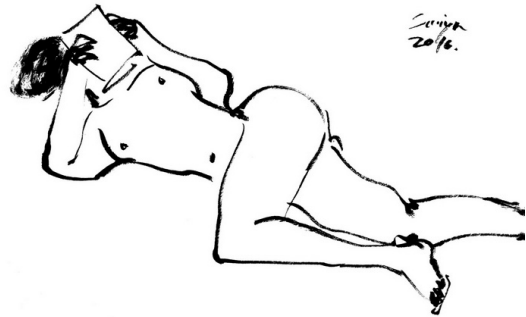
ภาพที่ 9

Suriya
2016

ภาพที่ 6

Suriya
2016

ภาพที่ 10

Suriya
2016

ภาพที่ 7

Suriya
2016

ภาพที่ 11

ภาพที่ 12

ภาพที่ 16

ภาพที่ 13

ภาพที่ 17

ภาพที่ 14

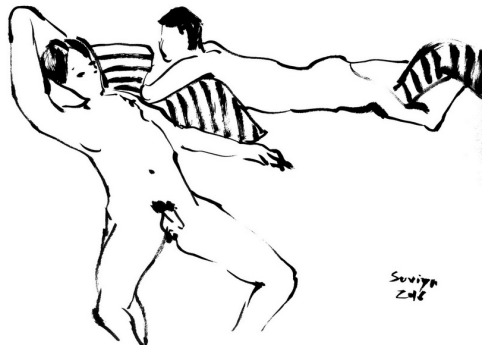
ภาพที่ 18

ภาพที่ 15

ภาพที่ 19

ภาพที่ 20

ภาพที่ 21

ภาพที่ 22

ภาพที่	ชื่อภาพ	เทคนิค	ขนาด
3	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 1	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	20x29 เซนติเมตร
4	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 2	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	20x29 เซนติเมตร
5	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 3	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	20x29 เซนติเมตร
6	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 4	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	20x29 เซนติเมตร
7	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 5	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	20x29 เซนติเมตร
8	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 6	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	20x29 เซนติเมตร
9	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 7	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	21x30 เซนติเมตร
10	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 8	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	21x30 เซนติเมตร
11	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 9	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	21x30 เซนติเมตร
12	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 10	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	21x30 เซนติเมตร
13	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 11	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	21x30 เซนติเมตร
14	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 12	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	30x40 เซนติเมตร
15	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 13	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	30x40 เซนติเมตร
16	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 14	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	30x40 เซนติเมตร
17	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 15	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	30x40 เซนติเมตร

ภาพที่	ชื่อภาพ	เทคนิค	ขนาด
18	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 16	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	21x30 เซนติเมตร
19	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 17	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	21x30 เซนติเมตร
20	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 18	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	21x30 เซนติเมตร
21	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 19	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	21x30 เซนติเมตร
22	ภาพเปลือย 2016 หมายเลข 20	วาดลายเส้นหมึกดำบนกระดาษ	21x30 เซนติเมตร

ภาพที่ 23 ผลงานสร้างสรรค์ชุด “รูปเปลือย 2016”
จัดแสดงในนิทรรศการ “Thai Space Digital Art Design”
ณ อาคารทวารวดีศรีราชภัฏ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ระหว่างวันที่ 27-30 กันยายน พ.ศ.2559

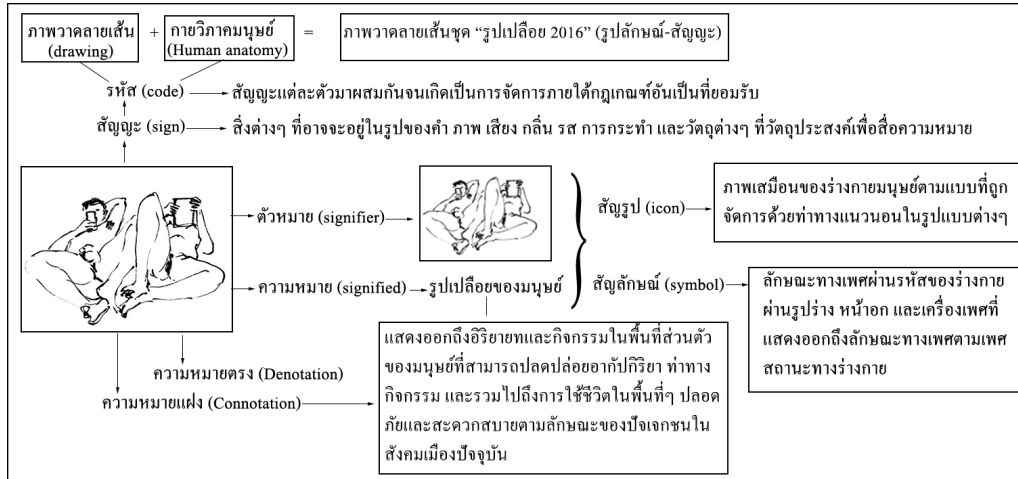
สรุป

ผลงานภาพวาดลายเส้นชุด “รูปเปลือย 2016” สร้างสรรค์ขึ้นด้วยเทคนิคการวาดลากเส้นลงบนกระดาษสีขาวโดยมีขนาดที่ใกล้เคียงกัน โดยผู้สร้างสรรค์วาดขึ้นจากต้นแบบของร่างกายบุคคลและจัดทำทางในลักษณะนอนโดยแบ่งเป็นภาพเพศชายและภาพเพศหญิงด้วยวิธีการวาดอย่างฉับพลันและใช้เส้นในการนำเสนอโดยมิได้แทรกมิติของภาพด้วยลักษณะของแสงเงา

ผลงานชุด “รูปเปลือย 2016” นี้ใช้หลักการรูปร่างและสัดส่วนตามกายวิภาคของมนุษย์เป็นรหัสในการสร้างรูปลักษณ์ เพื่อนำเสนอรูปร่างมนุษย์ที่แสดงเพศสถานะผ่านร่างกายตามธรรมชาติของมนุษย์ รหัส

ของลายเส้นที่ประกอบกันขึ้นเป็นรูปร่างมนุษย์สามารถนำไปสู่การถอดรหัสถึงลักษณะทางเพศได้ ทั้งนี้เกิดจากการประกอบกันของชุดรหัสกายวิภาคมนุษย์กับรหัสของลายเส้นรูปร่างมนุษย์ทำให้ภาพมนุษย์ที่เป็นสื่อแทนความเป็นต้นแบบ (form) มากกว่าจะสื่อถึงลักษณะปัจเจกบุคคล แม้ว่าผลงานในชุดนี้จะแสดงออกถึงการคลี่คลายของรูปร่างที่อาจจะละเลยความเป็นจริงทั้งในเรื่องของแสงเงา ทักษะวิทยา และสัดส่วนของมนุษย์อย่างเคร่งครัด แต่ผู้ดูหรือผู้รับสารก็สามารถเข้าใจความหมายขั้นต้นที่ปรากฏอยู่บนภาพได้

แผนผังโครงสร้างกระบวนการวิเคราะห์ผลงานภาพวาดลายเส้นชุด “รูปเปลือย 2016”

ร่างกายของมนุษย์ในผลงานชุด “รูปเปลือย 2016” นี้ ถือเป็นภาพสัญลักษณ์ที่มีตัวหมาย (signifier) เป็นภาพวาดลายเส้นและมีความหมาย (signified) เป็นรูปเปลือยของมนุษย์ทั้งเพศชายและหญิง โดยสัญลักษณ์ของภาพวาดลายเส้นรูปเปลือยในชุดนี้มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ (icon) ที่แสดงรูปลักษณะที่ใช้รหัสของกายวิภาคมนุษย์เพื่อสื่อแทนความหมายถึงมนุษย์ตามแบบที่ถูกจัดการด้วยท่าทางแนวนอนในรูปแบบต่างๆ ขณะเดียวกันภาพวาดลายเส้นรูปเปลือยในชุดนี้ยังอยู่ในรูปของสัญลักษณ์ (symbol) ที่สื่อถึงลักษณะทางเพศผ่านรหัสของร่างกายผ่านรูปร่าง หน้าอก และเครื่องเพศที่แสดงออกถึงลักษณะทางเพศตามเพศสถานะทางร่างกาย ขณะที่บางภาพมีสัญลักษณ์อื่น ๆ ประกอบเพื่อเป็นบริบทในการสื่อความหมายแฝง (connotation) เช่น การนอนบนที่นอนที่มีหมอนและผ้าห่มอันสื่อถึงพื้นที่ส่วนตัวที่มีความปลอดภัย มีอิสระ และนำไปสู่พักผ่อน การใช้สมาร์ทโฟน (smartphone) และการอ่านหนังสือเพื่อเป็นรหัสที่สื่อถึงวิถีชีวิตส่วนบุคคลในสถานที่ส่วนตัวที่มีความปลอดภัย และแสดงออกถึงอิริยาบถและกิจกรรมในพื้นที่ส่วนตัว (privacy) ของมนุษย์ที่สามารถปลดปล่อยอากัปกริยา ทำทางกิจกรรม และรวมไปถึงการใช้ชีวิตในพื้นที่ๆ ปลอดภัยและสะดวกสบายตามลักษณะของปัจเจกชนในสังคมเมืองปัจจุบัน โดยสรุปแล้ว ผลงานในชุดนี้เป็นการใช้สัญลักษณ์ของร่างกายมนุษย์ที่ประกอบขึ้นจากลายเส้นที่ใช้รหัสทางกายวิภาคมนุษย์มาเป็นกฎเกณฑ์ในการ

สร้างภาพสัญลักษณ์ เพื่อนำเสนอผลงานภาพวาดลายเส้นที่สื่อความหมายถึงลักษณะทางเพศตามสภาพร่างกายของมนุษย์ผ่านสัญลักษณ์ของภาพเปลือยที่มีความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงที่อยู่ในอิริยาบถการนอนและทำกิจกรรมอื่น ๆ ในพื้นที่เฉพาะส่วนบุคคลอันสื่อถึงพื้นที่ ๆ เต็มไปด้วยเสรีภาพและความปลอดภัยตามลักษณะวิถีชีวิตของปัจเจกชนแบบสังคมเมืองในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

แม้ภาพเปลือยมนุษย์จะถูกทำให้กลายเป็นปัญหาโดยตลอดในบริบทของจริยธรรม ศีลธรรม ศาสนา จารีตประเพณี วัฒนธรรม และกฎหมาย ตรวจจับจนถึงปัจจุบัน หากแต่ความเปลือยเปล่าของร่างกายมนุษย์กลับเป็นสิ่งที่มนุษย์มีความใกล้ชิดที่สุดมากกว่าวัตถุใดๆ ในโลก เพราะฉะนั้นในบริบทของศิลปะร่างกายที่เปลือยเปล่าถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ เพื่อนำไปสู่การเข้าถึงรสทางสุนทรียะหรือความงามและการสื่อความหมายต่าง ๆ ภาพร่างกายเปลือยของมนุษย์จึงมีสถานะที่อยู่ตรงกลางระหว่างอนาจารกับความบริสุทธิ์ที่ขึ้นอยู่กับความเชื่ออัตวิสัย (subjectivity) ที่ผู้ดูหรือผู้รับสารจะสามารถทำความเข้าใจในรหัสที่ปรากฏบนตัวสื่อ (media) และสาร (message) ชนิดนั้น ๆ หรือไม่ เพราะฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาพร่างกายเปลือยของมนุษย์จะถูกนำไปศึกษาในบริบทอื่น ๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ชลูด นิมเสมอ. (2553). *วาดเส้นสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2557). *เมื่อฉันไม่มีแขน ฉันจึงเป็นศิลปะ*. กรุงเทพฯ: สมมติ.
- _____. (2556). *เพศ: จากธรรมชาติ สู่จริยธรรม จนถึงสุนทรียะ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สมมติ.
- สงวนศรี ตรีเทพประติมา. (2555). *การวิเคราะห์งานวาดเส้นร่วมสมัยไทยในต้นศตวรรษที่ 21* (ค.ศ. 2000-2012). (วิทยานิพนธ์ศิลปมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร), กรุงเทพฯ.

ภาษาอังกฤษ

- Anne D'Alleva. (2012) *Methods & Theories of Art History*. London: Laurence King.

ข้อมูลออนไลน์

- Andrew Loomis. (2011). *Figure Drawing for All It's Worth* (2556). สืบค้นจาก https://archive.org/details/loomis_FIGURE_draw
- The Metropolitan Museum of Art. (2016). *Draughtsman Making a Perspective Drawing of a Reclining Woman*. สืบค้นจาก <http://www.metmuseum.org/art/collection/search/366555>